STICHTING
VAN DE ARBEID

Bezuidenhoutseweg 60
Postbus 90405
2509 LK DEN HAAG
T 070 -3 499 577
E info@stvda.nl
www.stvda.nl

Bijlage 2

Samenwerking op en regie over de regionale arbeidmarkt

1. Inleiding

Op een goed werkende arbeidsmarkt vindt eenieder die door omstandigheden op zoek is naar ander werk op basis van zijn vaardigheden en kennis snel een baan bij een werkgever die op zoek is naar een geschikte kandidaat voor zijn vacature. Idealiter wordt dit koppelproces - Van-Werk-Naar-Werk (VWNW) genoemd - voltooid indien de werkzoekende nog in dienst is bij de oude werkgever en de oude werknemer nog niet vertrokken is voordat de vacature vervuld is.
Meestal loopt dit koppelproces echter trager. De experimenten en pilots die de afgelopen jaren hebben plaatsgevonden, hebben dit duidelijk gemaakt[1]. Met alle gevolgen van dien voor zowel de werkzoekende als de (potentiële) werkgever. Het vinden van een baan door een werkzoekende vanuit een werkloze positie is vaak een nog trager verlopend proces dan vanuit een werkende positie.

Bij de totstandkoming van het Sociaal Akkoord is onder meer gesproken over de aanpak in vroeger jaren waar werkgevers regionaal elkaar een aantal malen per jaar ontmoetten en waar ter plekke geregeld werd dat mensen met een arbeidsbeperking aan werk geholpen werden. Het spreken over deze wijze van arbeidsmarktbemiddeling heeft mede geleid tot de afspraak om regionale Werkbedrijven voor deze doelgroep tot stand te brengen. Met de uitdrukkelijke opdracht dat Werkbedrijven geen instituten moeten worden maar een soort netwerkbedrijven, ieder Werkbedrijf in te richten door de eigen regio. Daarbij zou wel in elke regio gebruik gemaakt moeten worden van de bestaande infrastructuur en deskundigheid van de SW-bedrijven. De Stichting hecht eraan dat deze niet verloren gaat[2]. Een verschil met vroeger is dat nu naast de lokale werkgevers ook de wethouders en de vakbonden meepraten over het aan het werk helpen van deze werkzoekenden.

Om de samenwerking in de arbeidsmarktregio's op landelijk niveau te bevorderen, hebben de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en de Stichting van de Arbeid op

[1] K. Visscher, M. de Groot, S. van Eck. N. van Gestel, I. Borghouts *Evaluatie Experiment Van werk naar werk: eindrapportage*, 2012. Deze pilots zijn uitgevoerd in een subsidietraject van het ministerie van SZW.
[2] Zie ook bijlage 3.

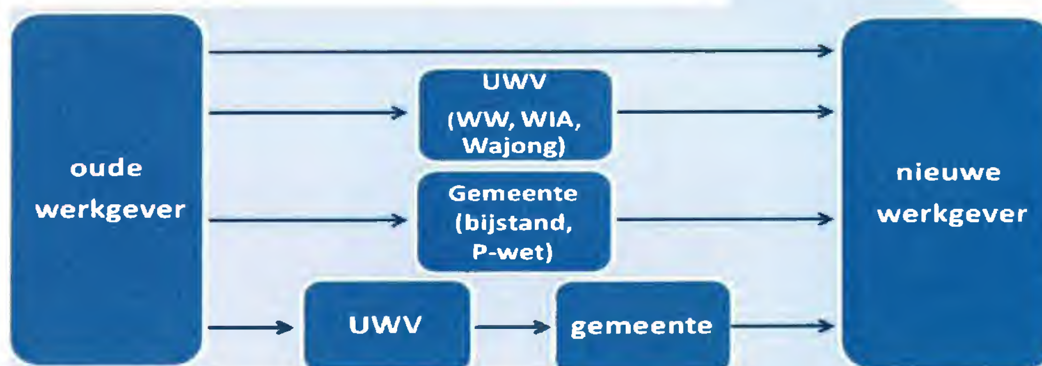
14 maart 2013 De Werkkamer ingesteld. Dit is een regulier overleg tussen beide organisaties die onderlinge afspraken voorbereiden voor de afzonderlijke besturen van de VNG en van de Stichting.

In het Sociaal Akkoord is afgesproken dat er een betere ontsluiting dient te komen van de regionale arbeidsmarkten omdat de regie over en de verantwoordelijkheid voor de (regionale) arbeidsmarkt onduidelijk was. Een van de constateringen in het Sociaal Akkoord is dat (mede)regie van sociale partners nodig is om de arbeidsmarkt goed te laten draaien. Werkgevers en vakbonden zijn immers een belangrijke schakel in dit proces. Maar voor een werkende arbeidsmarkt zijn meer partijen nodig dan alleen werkgevers en werknemers. Om de kans op een snelle en adequate match te bevorderen, dienen wethouders, UWV, regionale beroepsopleidingen en sectorale O&O-fondsen bij dit zoekproces betrokken te worden.
Hieronder wordt ingegaan op de vraag hoe sociale partners medeverantwoordelijkheid kunnen nemen voor de regionale arbeidsmarkt en hoe de samenwerking met andere partijen vorm kan krijgen.

2. *Afstemming sectorale en gemeentelijke regelingen*

Werknemers die met ontslag worden bedreigd of werkloos worden, doorlopen voor de re-integratie een (deel van een) keten waarin diverse partijen een rol spelen. Ook arbeidsongeschikte werknemers hebben te maken met deze keten, waarbij zij veelal aangewezen zijn op ofwel UWV ofwel de gemeente voor het krijgen van een (garantie)baan. Schoolverlaters die niet direct aan het werk komen, gaan ofwel rechtstreeks naar UWV (Wajong) of kunnen zich melden bij de gemeente met de vraag of zij in aanmerking komen voor bijstand[3].

[3] Overigens komt in het laatste geval het vaker voor dat jongeren daarna uit het zicht verdwijnen omdat zij voordat zij recht hebben op een uitkering eerst gedurende een langer periode op zoek moeten naar werk. Dat heeft vaak tot gevolg dat zij uit beeld raken bij instanties voor werk en/of inkomen.

Doel van alle partijen is om de keten zo kort mogelijk te houden en het beroep op een uitkering zoveel mogelijk te beperken. Een VWNW-aanpak verdient om die reden verre de voorkeur omdat in dat geval een met ontslag bedreigde of arbeidsongeschikte werknemer niet op een uitkering van UWV of gemeente is aangewezen.

Voor cao-partijen is vooral een rol weggelegd in het eerste deel van de keten, als de werknemer nog aan het werk is, of aan het einde van deze keten als de werknemer (weer) werk vindt. Een van de gevolgen van deze werkwijze is dat afspraken in sociale plannen en cao's vooral op de 'eigen' sector- of bedrijfstak georiënteerd zijn. Dit geldt van oudsher ook voor UWV die aan de werkzoekende vooral vacatures aanbiedt uit de bedrijfstak waaruit de werkzoekende afkomstig is. Gemeenten daarentegen richten zich bij het aanbieden van werk vooral op werk dat voorhanden is binnen de eigen gemeentegrens en oriënteren zich niet op banen in sectoren die niet in de eigen gemeente aanwezig zijn.

In het belang van alle betrokkenen dienen de verschillende schakels in het re-integratieproces zo soepel mogelijk op elkaar aan te sluiten. Met andere woorden: sectorale en gemeentelijke regelingen, afspraken en ondersteuning moeten zoveel mogelijk op elkaar zijn afgestemd. Het scharnierpunt om dit mogelijk te maken, vormen de 35 arbeidsmarktregio's. Dit betekent dat gemeenten moeten opschalen naar de regio - met de centrumgemeente als aanspreekpunt - en dat UWV en sociale partners bij het maken van sectorale afspraken zich (meer) actief moeten richten op deze 35 arbeidsmarktregio's.

3. Initiatieven op de regionale arbeidsmarkt

Sinds het afsluiten van het Sociaal Akkoord hebben sociale partners enerzijds en gemeenten/UWV anderzijds al gezamenlijk ervaring opgedaan met het grip krijgen op de (regionale) arbeidsmarkt. De ervaring die opgedaan is met deze initiatieven geeft input aan de verdere vormgeving van dit proces.

- *Sectorplannen*

In meerdere sectorplannen komen VWNW-afspraken voor. De derde tranche sectorplannen is zelfs geheel gericht op het maken van VWNW-afspraken. Omdat deze laatste categorie sectorplannen merendeels nog moet starten, is op dit moment nog onduidelijk hoe succesvol deze zijn. Dat zal eerst blijken na afloop. De eerste geluiden over de VWNW-aanpak in bijvoorbeeld de metalectro-sector zijn echter positief.
De verwachting is dat gaandeweg de uitvoering van de sectorplannen de arbeidsmarktinfrastructuur in bepaalde regio's zodanig wordt ingericht dat sectoren die veel aanwezig zijn in een bepaalde arbeidsmarktregio steeds nauwer gaan samenwerken met betrokken gemeenten. Voorbeelden hiervan zijn de sectorplannen van de Stedendriehoek en van de Drechtsteden.
Om het VWNW-traject te bevorderen, heeft SZW in 2015 een nieuw instrument in de arbeidsmarkt gezet: de Brug-WW[4]. SZW wil dit instrument op korte termijn ook breed beschikbaar stellen, dat wil zeggen dat er geen verplichte koppeling meer is met een sectorplan.

- *De Werkkamer*

Om van de banenafspraak uit het Sociaal Akkoord een succes te maken, is door de VNG en de Stichting van de Arbeid, voorafgaand aan het Sociaal Akkoord, De Werkkamer ingesteld. In dit gremium dienen de landelijke actoren - Stichting van de Arbeid en VNG - in samenwerking met UWV en SZW afstemming tussen het gemeentelijk beleid en het beleid van cao-partijen tot stand te brengen. Zo heeft De Werkkamer bevorderd dat in elke arbeidsmarktregio een Werkbedrijf is opgericht waarin naast gemeenten en regionale sociale partners ook UWV zitting heeft.
In het Sociaal Akkoord is echter een bredere opdracht voor De Werkkamer afgesproken dan de vormgeving van de banenafspraak voor arbeidsbeperkten. Nadrukkelijk is afgesproken dat de vormgeving van een functionerende regionale arbeidsmarkt met in de lead de gemeenten maar met ook meer regie voor sociale partners tot haar opdracht behoort. Sociale partners en de VNG staan middels het onderling overleg in De Werkkamer nu voor de taak om te bevorderen dat op regionaal niveau de Werkpleinen worden uitgebouwd.

- *De Programmaraad*

Om de uitvoering van de Participatiewet en vooral de garantiebanen op uitvoeringsniveau in goede banen te leiden, is de Programmaraad opgericht. Hierin participeren UWV, VNG, Cedris en Divosa. In dit college worden landelijke en gemeentelijke regelingen nader op elkaar afgestemd, zij het dat deze alleen betrekking hebben op het aan het werk helpen van werkzoekenden met een achterstand op de arbeidsmarkt. Dit proces wordt door sociale partners via De Werkkamer gevolgd.

---

[4] Brug-WW houdt nu in dat de werkgever die een werknemer aanneemt in het kader van een sectorplan, die nog (bij)geschoold moet worden, de tijd die gebruikt wordt voor (bij)scholing niet hoeft te betalen. Hiervoor in de plaats ontvangt de werknemer een WW-vergoeding. In ruil daarvoor krijgt de werknemer een tijdelijke baangarantie van een jaar zodat hij geen WW-rechten kwijt is. Van die garantie kan met instemming van betrokken sociale partners worden afgeweken.

- *Pilots SER-advies*

In het Sociaal Akkoord is afgesproken dat sociale partners hun rol in de arbeidsmarktregio's willen intensiveren. In het SER-advies over de toekomstige arbeidsmarkt en WW[5] is dit voornemen uitgewerkt.
Een van de voorstellen in dit advies is om pilots in te richten die moeten nagaan hoe in het eerste deel van de keten sociale partners meer regie kunnen krijgen en hoe werkzoekenden beter kunnen worden ondersteund. Nu het kabinet heeft ingestemd met de medefinanciering van de pilots zullen deze in de loop van 2016 van start gaan. Van de pilots wordt verwacht dat zij goede voorbeelden opleveren hoe de samenwerking in de regio zodanig vormgegeven kan worden dat een verkorting en versnelling van de keten bewerkstelligd wordt.

4. *De ommekeer*

Zoals uit bovenstaande initiatieven blijkt, is - na alle pogingen uit het nabije verleden om het regionaal arbeidsmarktbeleid beter te laten functioneren - met de vormgeving van de afspraken in het Sociaal Akkoord een belangrijke doorbraak ontstaan. Hierbij krijgen de arbeidsmarktregio's een centrale rol toebedeeld. De belangrijkste betrokkenen hebben hier baat bij mits zij, zoals hieronder is aangegeven, met elkaar samenwerken.

- Gemeenten zijn erbij gebaat dat zo min mogelijk mensen belanden in de Participatiewet of de bijstand. Ze zijn daarvoor grotendeels afhankelijk van het regionale bedrijfsleven. Voor gemeenten is ondersteuning van de totstandkoming van een goed functionerende regionale arbeidsmarkt een investering die zich (op termijn) uitbetaalt in minder lasten.
- Werkgevers zijn voor zowel het aannemen als het ontslaan van werknemers onder andere afhankelijk van de publieke uitvoeringsorganisaties. Zij hebben zowel baat bij ontzorging als bij een goede afstemming van vraag en aanbod waardoor hun werknemers niet in een uitkeringssituatie belanden (ontslagkosten), niet arbeidsongeschikt raken en waardoor de quotumregeling niet wordt ingevoerd omdat volgens afspraak voldoende mensen met een arbeidsbeperking aan werk zijn geholpen. Aan het voorkomen of beperken van deze risico's kunnen (nieuwe) instrumenten van gemeenten en UWV een belangrijke bijdrage leveren.

---

[5] SER, *Werkloosheid voorkomen, beperken en goed verzekeren, Een toekomstbestendige arbeidsmarktinfrastructuur en Werkloosheidwet*, februari 2015.

- Arbeidsongeschikte en werkloze werknemers hebben veel meer baat bij een betaalde baan dan een uitkering. Een goed functionerende arbeidsmarkt, waar vraag en aanbod snel bijeen worden gebracht (matching), en voorzieningen die deze werknemers in staat stellen om duurzaam aan de slag te gaan, zijn voor hen relevant. Daarvoor hebben ze werkgevers en de uitvoeringsorganisaties nodig.
- UWV is als publiek orgaan verantwoordelijk voor maatschappelijke doelstellingen als het laag houden van de werkloosheid en het beperken van arbeidsongeschiktheid. Om dit te bereiken, heeft UWV werkgevers en vakbonden nodig.

De conclusie die de Stichting van de Arbeid hieraan verbindt, is dat nu moet worden doorgepakt door onderling te bundelen. Een goede samenwerking tussen deze actoren in de 35 arbeidsmarktregio's is onontbeerlijk. Iedereen speelt daarbij een rol. Zonder werknemers geen opvulling van vacatures, zonder werkgevers geen banen en zonder UWV en gemeenten geen ondersteuning. '*Samen doen wat mogelijk is, ook in de regio*' zal het motto voor de komende tijd moeten worden.
De samenwerking dient ertoe te leiden dat elke arbeidsmarktregio zijn eigen infrastructuur opbouwt. Geen grote landelijke voorgeschreven structuren. De arbeidsmarktinfrastructuur dient afgestemd te zijn op de behoeften in de eigen regio. En die ziet er in Oost Groningen nu eenmaal anders uit dan in Amsterdam of Woerden.
Ervaringen met het versnellen van het traject Van-Werk(loosheid)-Naar-Werk leren dat het in de eerste plaats en vooral gaat om een (op te bouwen) netwerk waar men elkaar weet te vinden en tot op zekere hoogte vertrouwt. Vaak is een bepaalde mate van informeel overleg hierbij onmisbaar (evenals bij de informele bijeenkomsten van werkgevers in vroeger tijden). Een voordeel hierbij is dat sociale partners als geen ander weten om te gaan met de mengeling van formele en informele settings om zaken voor elkaar te krijgen.

Sociale partners hebben een cruciale rol bij het bereiken van deze omslag, zowel op landelijk als op decentraal niveau. Zij zijn immers het beste in staat om te kunnen schakelen tussen (landelijk) sectoraal en regionaal. Daar waar met 'decentrale sociale partners' van oudsher vooral op 'sectorale sociale partners' wordt gedoeld, zal dit in de toekomst in toenemende mate ook 'regionale sociale partners' betreffen.
Daarnaast krijgt de rol van werkgevers- en werknemersorganisaties ook een ander belang: de dienstverlening op het niveau van de arbeidsmarktregio's zal zodanig vormgegeven moeten worden dat hun leden zich hierin herkennen. Zoals is vastgesteld in het Sociaal Akkoord is op dit terrein nog veel winst en vertrouwen te boeken.

5. Conclusies

1. De Werkkamer is in essentie een pragmatisch werkend overlegplatform voor de besturen van de Stichting van de Arbeid en de VNG waar op landelijk niveau wordt bezien hoe het functioneren van de regionale arbeidsmarkt in de 35 regio's kan worden versterkt. De besturen van de Stichting van de Arbeid en van de VNG blijven ieder voor zich verantwoordelijk voor hun besluiten.
2. Om dit overleg te faciliteren, worden bij De Werkkamer naast SZW en UWV ook het beroepsonderwijs en de O&O-fondsen betrokken. Welke organisatie(s) wordt

gevraagd om het beroepsonderwijs en de fondsen te vertegenwoordigen, is nog onderwerp van discussie.

3. De centrale werkgevers- en werknemersorganisaties hebben reeds contactpersonen en bestuurders voor de 35 arbeidsmarktregio's benoemd met het doel de banenafspraak in de praktijk te effectueren.
4. De opdracht van De Werkkamer wordt geleidelijk uitgebreid conform de intentieverklaring van 14 maart 2013. Het (bestuurlijk) overleg tussen de Stichting van de Arbeid en de VNG zal zich verbreden van de banenafspraak (arbeidsmarkt voor mensen met een arbeidsbeperking) naar de gehele regionale arbeidsmarkt. De Werkkamer maakt een voorzet voor de ondersteuning van de Werkpleinen nieuwe stijl waar onder andere een rol is voorzien voor de vakbonden.
   Hierbij zegt de Stichting van de Arbeid toe dat - vanwege het gaandeweg grotere beroep dat gedaan wordt op regionale vertegenwoordigers van werkgevers en werknemers om de samenwerking met gemeenten en UWV in de regio te intensiveren - zij waar nodig ondersteuning zal leveren aan dit proces.
5. De aansturing en de ondersteuning van de sectorplannen wordt bij De Werkkamer ondergebracht aangezien de sectorplannen baat hebben bij afstemming met VNG, SZW, UWV en beroepsonderwijs[6]. De Stichting van de Arbeid blijft bestuurlijk verantwoordelijk voor de uitvoering van de sectorplannen.
6. De aansturing en ondersteuning van de pilots (SER-advies) wordt ondergebracht bij De Werkkamer in eenzelfde positie als de sectorplannen. Dat wil zeggen dat de Stichting van de Arbeid bestuurlijk verantwoordelijk blijft.
   Voordeel van onderbrenging van zowel de pilots als de sectorplannen bij De Werkkamer is dat afstemming tussen sectorplannen en pilots snel tot stand kan komen.
7. De Stichting van de Arbeid en De Werkkamer zullen de uitwerking van bovenstaande afspraken ter hand nemen waarbij doelen, taken en beoogde opbrengsten in kaart worden gebracht.

---

[6] Zie de brief van de voorzitters van de Stichting van de Arbeid aan het bestuur en aan De Werkkamer d.d. 3 juli 2015 naar aanleiding van het stoppen van het Actieteam crisisbestrijding.